

Stockholm den 3 oktober 2022

R-2022/1065

Till Socialdepartementet

S2022/02585

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 23 maj 2022 beretts tillfälle att avge yttrande över departementspromemorian Ett utvidgat utreseförbud för barn (Ds 2022:9).

Sammanfattning

Advokatsamfundet ser, generellt sett, mycket positivt på de förslag som presenterats i promemorian. Barn bör enligt Advokatsamfundet skyddas mot skadliga utlandsresor, varför skyddet för barn behöver stärkas ytterligare. I det följande presenteras Advokatsamfundets syn på förslagen.

Synpunkter

Rättssäkerheten

Advokatsamfundet har ur ett rättssäkerhetsperspektiv särskilt beaktat huruvida förslaget om ett utvidgat utreseförbud för barn är förenligt med grundläggande fri- och rättigheter i olika avseenden. Ett utreseförbud är i sig en mycket ingripande åtgärd mot det enskilda barnet. Förslagen, särskilt förslaget om ett utvidgat utreseförbud, innebär inskränkningar i barns grundläggande fri- och rättigheter. Förslagen innebär inskränkningar i barns rätt till rörelsefrihet enligt regeringsformen, det fjärde tilläggsprotokollet till Europakonventionen och EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Vidare berörs rätten till familjeliv, både för barnet och dess familj, enligt

Europakonventionen, EU:s rättighetsstadga och barnkonventionen. Det utvidgade tillämpningsområdet för utreseförbudet innebär emellertid ett direkt skydd för barn mot att drabbas av skadliga sedvänjor och andra skadliga förhållanden vid utlandsvistelser. Att skydda barn mot att föras utomlands i sådana situationer innebär att flera av barnets fri- och rättigheter bättre kan upprätthållas. Det gäller bland annat rätten till liv, skyddet för hälsa och mot att barn ska utsättas för våld, övergrepp och utnyttjande. Advokatsamfundet anser inte att dessa föreslagna åtgärder kan anses vara mer långtgående än vad som är nödvändigt för att skydda sådana barn som befinner sig i riskzonen. Advokatsamfundet anser därmed att principerna om såväl behov, nytta och proportionalitet är för handen i de fall som promemorian behandlar.

Därtill ska tilläggas att utöver de rättigheter som inskränks genom förslaget finns det även skyldigheter som Sverige såsom konventionsstat till barnkonventionen har åtagit sig att upprätthålla. Sverige har en skyldighet att genomföra alla effektiva och lämpliga åtgärder i syfte att avskaffa traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa (artikel 6 och 24 barnkonventionen). Det utvidgade tillämpningsområdet för utreseförbudet innebär ett direkt skydd för barn mot att drabbas av skadliga sedvänjor och andra skadliga förhållanden vid utlandsvistelser. Advokatsamfundet anser att det genom att skydda barn mot att föras utomlands i ytterligare kvalificerade situationer, innebär att flera av barnets grundläggande fri- och rättigheter på ett bättre och mer ändamålsenligt sätt kan upprätthållas.

I promemorian har anförts att ett utreseförbud med ett utvidgat tillämpningsområde bör utformas generellt. Utformningen bör ta sikte på risken för att barnets hälsa och utveckling skadas, snarare än på vissa typer av brott eller skadliga handlingar. Advokatsamfundet anser att det inte, ur ett fri- och rättighetsperspektiv, finns något i nu aktuellt hänseende beaktansvärt hinder mot att utforma reglerna generellt på sätt som föreslås. Advokatsamfundet vill framhålla att de beviskrav, i form av en kvalificerad risk, som idag ställs vid ett meddelande av utreseförbuden, är tillfredsställande. Kravet på en kvalificerad risk åstadkoms i förslaget genom att följa regleringen enligt 2 och 3 §§ LVU innebärande ett krav på en påtaglig risk.

Utvidgade straffbestämmelser

Uppdraget utvidgades till att även omfatta en analys av om straffansvaret för egenmäktighet med barn bör utvidgas till att omfatta fall där beslut om omedelbart

omhändertagande eller vård enligt LVU har meddelats men inte verkställt.
Advokatsamfundet har en synpunkt i detta avseende och instämmer i Svea hovrätts yttrande avseende bestämmelsen om egenmäktighet med barn i 7 kap. 4 § brottsbalken. I den lydelse som nu föreslås för denna bestämmelse, upprepas rekviritet ”om gärningen inte utgör brott mot frihet” i såväl första stycket som i andra stycket punkt 1 och 2. Därtill förekommer rekviritet obehörigen i första stycket och i andra stycket punkt 1 men inte i punkt 2. Enligt Advokatsamfundet kan det i ljuset av detta, finnas ett behov att inom ramen för den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet se över utformningen av bestämmelsen för att undvika oklarheter och praktiska tillämpningsproblem i framtiden.

Ikraftträdande

Advokatsamfundet är av uppfattningen att ändringarna i brottsbalken och i lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga bör träda i kraft så snart som möjligt, dock senast den 1 juli 2023 som utredningen föreslagit. Detsamma gäller de föreslagna ändringarna i efterlysningskungörelsen och utlänningsförordningen. Den föreslagna ändringen i förordningen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordningar om Schengens informationssystem kan träda i kraft dessförinnan. Det är angeläget att öka skyddet för de barn som riskerar att drabbas av de typer av skadliga utlandsvistelser där det inte idag går att besluta om utreseförbud.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander